

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
माननीय न्यायाधीश श्री ज्ञानेन्द्रबहादुर कार्की
फैसला

०६९-CI-११०६

मुद्दा : निषेधाज्ञा

ललितपुर जिल्ला ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं.६ बस्ने प्रकाश विक्रम पुनरावेदक
अधिकारी ----- १ निवेदक

विरुद्ध

ललितपुर उपमहानगरपालिका कार्यालय पुल्चोक ----- १ प्रत्यर्थी
ललितपुर उपमहानगरपालिका कानून महाशाखा पुल्चोक ----- १ विपक्षी
ललितपुर उपमहानगरपालिका नगर प्रहरी बल, पुल्चोक ----- १

आदेश गर्ने अदालत :

माननीय न्यायाधीश श्री सुरेन्द्रवीर सिंह बस्नेत
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाशचन्द्र गजुरेल
पुनरावेदन अदालत पाटन

पुनरावेदन अदालत पाटनको आदेशउपर न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतसमक्ष पुनरावेदन परी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छ :-

निवेदकको आमा सवनम अधिकारीले र.नं. २९१ मिति २०२६।७।२२ को राजीनामा फाँर्छेबाट रामबहादुर अधिकारीको मोहिया दर्ताको ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ६(ग) कि.नं. ५८ को क्षेत्रफल १-१५-० मध्ये पश्चिमतर्फको

१-०-० जग्गा र सो जग्गामा बनेको स्वबासी पूर्व मोहडा उत्तर दक्षिण लम्बाई फुट २४' पूर्व पश्चिम चौडाई फुट १४'६" को घर तथा लम्बाई ८'६" चौडाई भएको कौसी समेत भएको घर खरीद गर्नुभएको हो । उक्त जग्गा कित्ताकाट भै कायम भएको ऐ.ऐ. वडा नं. ६(ग) कि.नं. ९४६ को क्षेत्रफल ०-१४-२ जग्गामा मिति २०२८।२।५ गते तत्कालीन नगर पञ्चायतबाट नक्सापास गराई घर र ग्यारेज समेत निर्माण गरी मेरो पिता विष्णुविक्रम अधिकारी, आमा, म र भाई समेत सो घरमा बसोबास गर्दै आएकोमा परिवार संख्या बढ्दै गई म निवेदक छुट्टी भिन्न भै सोही जग्गामा बनेको पूर्वतर्फको घरमा बस्दै आएको छु । आमा सवनमको मोहियानी हकको उक्त जग्गामा ललितपुर नगर पञ्चायतबाट मिति २०२८।२।५ मा स्वीकृति प्राप्त गरी बनाएको ग्यारेजमा सटर राखी पसल थापी जीवनयापन गर्दै आउनु भएको छ ।

मिति २०६९।८।२६ मा ललितपुर उपमहानगरपालिकाबाट प्रहरीहरू मेरो पसलमा पुगी यो घर टहरा सात दिनभित्र भतकाउनु पर्छ, नभत्काए प्रहरीले डोजर लगाई भत्काई दिन्छौं भनी धम्की दिई मिति २०६९।८।१४ गतेको पत्र मेरो पसल अगाडि मिति २०६९।८।२६ मा टाँस गरेकोले नक्सापास गरी बनाएको पसल किन भत्काउने धम्की दिएको भनी खोजतलास गर्दा ललितपुर जिल्ला, उपमहानगरपालिकाको मिति २०६३।८।२० गतेको निर्णय कार्यान्वयन गर्न सो पत्र पठाएको कुरा जानकारी भयो ।

यसरी स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा १६१(४)(५) बमोजिम भत्काई दिने ठहर्छ भनी निर्णय गरी मेरो स्वबासी घर र नक्सापास गरी ग्यारेजमा सटर राखी पसल सञ्चालन गरेको अवस्थामा गैरकानूनी रूपमा भत्काउन लागेकोबाट म निवेदकलाई नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा ३(६)(५)(७)(९)(१०) बमोजिम प्रदत्त हक आघातीत हुने प्रवल सम्भावना रहेकोले विपक्षीहरूले मिति २०२८।२।५ गते नक्सापास गराई स्वीकृति लिई बनाएको ग्यारेज सटर समेत नभत्काउनु भत्काउन नलगाउनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा १७(२) बमोजिम निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी पाउँ ।

साथै विपक्षीहरूले मिति २०६९।८।२६ गते टाँस गरेको फैसला कार्यान्वयन गर्ने बारेको पत्रको आधारमा मिति २०६९।९।२ गतेसम्म उक्त घर टहरा समेत भतकाउने पूर्ण सम्भावना रहेकोले प्रस्तुत निवेदनको टुङ्गो नलागेसम्म उक्त घर टहरा नभत्काउनु भत्काउन

नलगाउनु भनी विपक्षीहरूको नाममा अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने समेतको रिट निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो, निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुनु नपर्ने हो, आदेश जारी हुनु नपर्ने कुनै आधार र कारण भए सबूद प्रमाणसहित सूचना पाएका मितिले बाटाका म्यादबाहेक १५ दिनभित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा सूचना म्याद जारी गर्नु । अन्तरिम आदेश सम्बन्धमा दुवै पक्षको छलफल सुनी सो विषयमा निर्णय दिनु उपयुक्त देखिएकोले सो प्रयोजनार्थ मिति २०६९।९।१८ को पेशी तोकी निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको घर टहरा छलफलका लागि तोकिएको मितिसम्म यथास्थितिमा राख्नु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा पुनरावेदन अदालत नियमावली, २०४८ को नियम ३३(क) बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गरिएको छ । भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतको मिति २०६९।९।६ को आदेश ।

विपक्षीहरूको लिखित जवाफ परेको मिसिल कागजबाट देखिन आएन ।

निवेदकले पेश गरेको पत्र एवम् अन्तिम फैसलाबाट फैसला कार्यान्वयनको प्रयोजन रहेको र एकपल्ट तहतह भै टुङ्गी सकेको विषयलाई पुनः निषेधाज्ञाको माध्यमबाट फैसला कार्यान्वयनलाई रोक्न मिल्ने अवस्था नहुँदा प्रस्तुत मुद्दामा निवेदकको मागबमोजिम निषेधाज्ञाको आदेश जारी हुन पर्ने अवस्था नहुँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९।९।१८ को आदेश ।

मेरो आमा सवनम अधिकारीको नाउँमा मोहियानी हक कायम भएको र मेरो अंश हक भएको ललितपुर जिल्ला, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ६(ग) कि.नं. ९४६ क्षेत्रफल ०-१४-२ जग्गा र सो जग्गामा तत्कालीन नगर पञ्चायतबाट नक्सा पास गराई निर्माण भएका घर टहराहरूको अस्तित्वलाई स्वीकार नगरी फैसला कार्यान्वयनलाई रोक्न नमिल्ने भनी निवेदन खारेज गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला उल्टी गरी पाउँ भन्ने निवेदकको यस अदालतमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

नियमबमोजिम पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन संलग्न मिसिल अध्ययन गरी पुनरावेदकतर्फबाट उपस्थित बिद्वान अधिवक्ता श्री नारायण भाले नक्सा पास गराई स्वीकृति लिई बनेको घर टहरा भत्काउने आशंका हुँदाहुँदै निवेदन खारेज गरेको पुनरावेदन अदालतको आदेश नमिलेको हुँदा उल्टी होस् भनी प्रस्तुत गर्नु भएको बहस सुनियो ।

जिल्ला ललितपुर, ललितपुर उपमहानगरपालिका वडा नं. ६(ग) कि.नं ५८ को १-१५-० मध्ये पश्चिमतर्फको १-०-० जग्गा र सो जग्गामा बनेको घर मेरो आमा सवनम अधिकारीको मोहीयानी हकको हो । पारिवारिक संख्या बढ्न गई उक्त जग्गामा रहेको पूर्व तर्फ घरमा म बस्दै आएको छु । उक्त जग्गामा तत्कालीन ललितपुर नगरपञ्चायतबाट मिति २०२८।२।५ मा स्वीकृति प्राप्त गरी सटरसहितको ग्यारेज निर्माण गरी भोग गरेको थिए । उक्त घरटहरा बिना स्वीकृति बनाएको भनी विपक्षी ललितपुर उपमहानगरपालिकाले मिति २०६९।९।२ सम्ममा भत्काई लैजानु, नभत्काए डोजर लगाई भत्काई दिने भनी मिति २०६९।८।२६ गते सूचना टाँस गरेको कार्यबाट मेरो नागरिक अधिकार ऐन, २०१२ को दफा ३, ६, ७, ९ र १० बमोजिमको हक हनन् हुने प्रबल संभावना भएको हुँदा निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी रोकी पाऊँ भनी निवेदकले निवेदनमा दावी लिएको पाइन्छ । विपक्षी ललितपुर उपमहानगरपालिकासमेतको लिखित जवाफ पेश भएको पाइँदैन ।

सर्वोच्च अदालत समेतबाट भएको अन्तिम फैसलाबमोजिम फैसला कार्यान्वयनको कार्यलाई रोक्न निवेदन परेको देखिएको र अन्तिम फैसला समेतबाट नक्सा पास गरी घरटहरा बनाएको पुष्टि भइसकेको स्थितिमा पुनरावेदन अदालत पाटनबाट निवेदन खारेज भए उपर निवेदकले पुनरावेदन गरेको देखिँदा पुनरावेदन अदालतको आदेश मिलेको छ, छैन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

यसमा निर्णयतर्फ विचार गर्दा निवेदनमा उल्लिखित कि.नं. ९४६ को १-०-० जग्गामा पुनरावेदकले मिति २०२८।२।५ मा तत्कालीन ललितपुर नगरपञ्चायतबाट स्वीकृति प्राप्त गरी घरटहरा निर्माण गरेको भनी जिकीर लिए पनि जग्गाधनी कमला शाहको उजूरी निवेदनबमोजिम ललितपुर उपमहानगरपालिकाले बिनानक्सा पास बनाएको ठहर गरी भत्काई दिने भनी मिति २०६३।८।२० मा निर्णय गरेको पाइन्छ ।

ललितपुर उपमहानगरपालिकाबाट भएको उक्त निर्णयउपर पुनरावेदक प्रकाशविक्रम अधिकारीकी आमा सवनम अधिकारीले पुनरावेदन अदालत पाटनमा पुनरावेदन गरेको देखिन्छ । पुनरावेदन अदालतबाट ललितपुर उपमहानगरपालिकाको मिति २०६८।८।२० को निर्णय सदर ठहरी मिति २०६५।३।२९ मा फैसला भएको र पुनरावेदन अदालतको उक्त फैसलाउपर सवनम अधिकारीले यस अदालतमा मुद्दा दोहोर्‍याई हेरी पाऊँ भनी निवेदन गरी निस्सा समेत प्राप्त भई ०६६-CI-१०१० को निर्माण कार्य रोक्का गरिपाऊँ भन्ने

मुद्दामा यस अदालतबाट मिति २०६८।१०।४ गते पुनरावेदन अदालतको फैसला सदर ठहरी अन्तिम फैसला भएको मिसिल संलग्न फैसलाका प्रतिलिपिहरूबाट देखिन आउँछ ।

यस अदालत समेतबाट भएको अन्तिम फैसलालाई फैसला कार्यान्वयन गर्ने क्रममा प्रत्यर्थी ललितपुर उपमहानगरपालिकाले बिना नक्सापास निर्माण गरेका टहरा ग्यारेज मिति २०६९।९।२ सम्म भत्काई लैजानु नलगेमा उपमहानगरपालिका स्वयंले भत्काई दिने भनी पुनरावेदकलाई सूचना दिएको पाइयो । अन्तिम फैसलालाई कार्यान्वयन गरी कानूनको शासन कायम गर्नु सम्बन्धित निकायको दायित्व हो । आफ्नो अधिकारक्षेत्रभित्र रहेर यस अदालत समेतको अन्तिम फैसला कार्यान्वयन गर्ने क्रममा कानून र न्यायको सीमाभित्र रही ललितपुर उपमहानगरपालिकाले सूचना जारी गरेको देखियो । यस्तो स्थिति र अवस्थामा निषेधाज्ञाको निवेदनलाई खारेज गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको आदेशलाई अन्यथा भन्न मिल्ने देखिएन ।

तसर्थ उल्लिखित आधार र प्रमाणबाट पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९।९।१८ मा भएको आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । निवेदकको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्दैन । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : कपिलमणी गौतम

कम्प्युटर टाईप गर्ने : विदुषी रायमाभी

इति संवत् २०७० साल फाल्गुण ५ गते रोज २ शुभम् .....।